

Colm Tóibín

Nora

2016

Uitgeverij XL

Zoetermeer

Hoofdstuk een

‘Je zult wel schoon genoeg van ze hebben. Houdt die aanloop dan nooit eens op?’ Tom O’Connor, haar buurman, stond bij zijn voordeur en keek haar verwachtingsvol aan.

‘Ja, het is wat’, zei ze.

‘Gewoon niet opendoen. Ik zou het wel weten.’

Nora sloot het tuinhek.

‘Ze bedoelen het goed. De mensen bedoelen het goed’, zei ze.

‘Avond aan avond’, zei hij. ‘Ik begrijp niet hoe je dat volhoudt.’

Ze vroeg zich af of ze het huis kon binnengaan zonder nog iets te hoeven zeggen. Hij sloeg een andere toon tegen haar aan, een toon zoals hij voorheen nooit zou hebben aangedurfd. Hij sprak alsof hij enig gezag over haar had.

‘De mensen bedoelen het goed’, zei ze nog eens, maar nu maakten de woorden haar verdrietig en ze moest haar tranen verbijten. Toen ze de blik van Tom O’Connor opving, wist ze dat ze een timide, verslagen indruk moest hebben gemaakt. Ze ging het huis binnen.

Die avond, tegen acht uur, werd er aangeklopt. In de achterkamer brandde de open haard en de twee jongens zaten aan tafel hun huiswerk te maken.

‘Ga jij eens opendoen’, zei Donal tegen Conor.

‘Nee, ga jij maar.’

‘Ga eens opendoen, een van jullie’, zei ze.

Conor, de jongste, ging naar de hal. Ze hoorde een stem toen hij opendeed, een vrouwenstem, maar niet een die ze herkende. Conor bracht de bezoeker naar de voorkamer.

‘Het is die kleine vrouw uit Court Street’, fluisterde hij haar toe toen hij de achterkamer binnenkwam.

‘Welke kleine vrouw?’ vroeg ze.

‘Ik weet het niet.’

May Lacey schudde aangedaan het hoofd toen Nora de voorkamer betrad.

‘Nora, ik heb gewacht tot nu. Ik heb er geen woorden voor hoe erg ik het vind van Maurice.’

Ze gaf Nora een hand en hield die even vast.

‘En hij was nog zo jong. Ik kende hem als jochie al. We kenden hem allemaal in Friary Street.’

‘Doe je jas toch uit, dan gaan we naar de achterkamer’, zei Nora. ‘De jongens zijn met hun huiswerk bezig, maar zij kunnen hier gaan zitten en het elektrische kacheltje aandoen. Ze gaan dadelijk toch naar bed.’

May Lacey kwam tegenover Nora in de achterkamer zitten en stak van wal; er piepten dunne sliertjes grijs haar onder haar hoed vandaan en ze had haar sjaal nog om. Na enige tijd gingen de jongens naar boven; Conor was te verlegen om beneden te komen en welterusten te zeggen toen Nora hem riep, maar kort daarna kwam

Donal bij hen in de kamer zitten; hij nam May Lacey aandachtig op, maar zei niets.

Het was inmiddels duidelijk dat er geen ander bezoek zou komen. Nora was opgelucht dat ze geen visite kreeg van mensen die elkaar niet kenden of van mensen die elkaar niet mochten.

‘Maar hoe dan ook,’ vervolgde May Lacey, ‘Tony lag in het ziekenhuis in Brooklyn en toen kwam er een man in het bed naast hem; ze raakten aan de praat, en Tony wist dat het een Ier was en vertelde hem dat zijn vrouw uit het graafschap Wexford kwam.’

Ze zweeg even en kneep haar lippen samen alsof ze zich iets probeerde te herinneren. Ineens imiteerde ze een mannenstem: “O, daar kom ik ook vandaan”, zei de man, en toen zei Tony dat ze uit Enniscorthy kwam; “O, daar kom ik ook vandaan”, zei de man. En hij vroeg Tony uit welk deel van Enniscorthy ze kwam, en Tony zei dat ze in Friary Street had gewoond.’

May Lacey hield haar ogen op Nora’s gezicht gericht en dwong haar zo belangstelling en verbazing te laten blijken.

‘En toen zei de man: “Daar kom ik ook vandaan.” Is dat niet bijzonder?’

Ze zweeg verwachtingsvol.

‘En hij vertelde Tony dat hij, voordat hij was weggegaan uit de stad, zo’n ijzeren ding had gemaakt – hoe noem je zoiets? – een sierscherf of een rooster op de ven-

sterbank bij het huis van Gerry Crane. En ik ben gaan kijken en, ja hoor, dat zit er echt. Gerry wist niet hoe het daar gekomen was of wanneer. Maar de man in het bed naast dat van Tony in Brooklyn zei dat hij het gemaakt had, hij was lasser. Is dat geen toeval? En dat in Brooklyn.'

Toen Donal naar boven verdween, ging Nora thee-zetten. Die nam ze mee naar de achterkamer op een dienblad met koekjes en cake. Toen het geredder met de theespullen gedaan was, nam May Lacey een slokje en praatte verder.

'Bij mij thuis liepen ze natuurlijk allemaal weg met Maurice. In hun brieven vroegen ze altijd naar hem. Hij was bevriend met Jack voordat die wegging. En Maurice was natuurlijk een geweldige leraar. De jongens keken tegen hem op. Ik hoorde niet anders.'

In het vuur starend probeerde Nora te bedenken of May Lacey al eens eerder bij haar thuis was geweest. Ze dacht het niet. Ze kende haar al haar hele leven, zoals zo veel mensen in de stad, die je groette en met wie je beleefdheden uitwisselde of een praatje bleef maken als er nieuwtjes waren. Ze kende haar levensverhaal tot op haar meisjesnaam en de plek op het kerkhof waar ze zou worden begraven. Nora had haar een keer horen zingen bij een concert; ze herinnerde zich haar schrille sopraanstem – het was 'Home, Sweet Home' geweest of 'Oft in the Stilly Night', een van die liedjes.

Ze dacht niet dat May Lacey vaak buiten de deur kwam, behalve om boodschappen te doen of op zondag naar de mis te gaan.

Ze zwegen nu, en Nora dacht dat May misschien wel gauw zou opstappen.

‘Het is aardig van je om op bezoek te komen’, zei ze.

‘Ach, Nora, ik had zo met je te doen, maar ik vond dat ik even moest wachten; ik wilde me niet opdringen.’

Ze bleefde geen thee meer, en toen Nora met het dienblad naar de keuken ging, dacht ze dat May misschien wel zou opstaan en haar jas zou aantrekken, maar ze kwam niet uit haar stoel. Nora ging naar boven om te kijken of de jongens al sliepen. Ze moest glimlachen bij de gedachte nu zelf naar bed te gaan, in slaap te vallen en May Lacey beneden te laten zitten, starend in het vuur, vergeefs op haar wachtend.

‘Waar zijn de meisjes?’ vroeg May, zodra Nora was gaan zitten. ‘Ik zie ze nooit meer, terwijl ze vroeger toch altijd voorbijkwamen.’

‘Aine zit in Bunclody op school. Ze woont daar nu’, zei Nora. ‘En Fiona doet de kweekschool in Dublin.’

‘Je mist ze als ze het huis uit gaan’, zei May Lacey. ‘Ik mis ze allemaal, echt waar, maar het gekke is dat ik van al mijn kinderen het meest aan Eily denk, hoewel ik Jack ook mis. Er was iets, ik weet het niet, maar ik wilde Eily gewoon niet kwijt. Nadat Rose was overleden – dat weet je allemaal, Nora – dacht ik dat ze naar huis

zou komen, hier zou blijven, en dat ze wel een baantje zou vinden, maar op een dag toen ze net een week of twee terug was, merkte ik dat ze heel stil werd, wat niets voor haar was, en toen zat ze aan tafel te huilen, en toen hoorden we het nieuws dat haar vriend in New York haar niet naar huis had willen laten gaan tenzij ze met hem trouwde. En ze was met hem getrouwd zonder iemand van ons daar iets over te vertellen. “Tja, Eily, dan zit er niets anders op”, zei ik. “Dan zul je naar hem terug moeten.” Maar ik kon haar niet aankijken of met haar praten, en ze stuurde me foto’s van hem en haar samen in New York, maar ik kon er niet naar kijken. Die foto’s waren wel het allerlaatste wat ik wilde zien. Maar ik heb het altijd spijtig gevonden dat ze niet is gebleven.’

‘Ja, ik vond het spijtig te horen dat ze terugging, maar misschien is ze daar gelukkig’, zei Nora, maar toen May Lacey verdrietig haar ogen neersloeg met een gekwetste uitdrukking op haar gezicht, vroeg ze zich meteen af of dat een verkeerde opmerking was geweest.

May Lacey begon in haar handtas te rommelen. Ze zette een leesbril op.

‘Ik dacht dat ik Jacks brief had meegenomen, maar die moet ik thuis hebben laten liggen’, zei ze.

Ze bekeek een velletje papier en toen nog een.

‘Nee, ik heb hem niet bij me. Ik had hem je willen laten zien. Er stond iets in wat hij je wilde vragen.’

Nora zei niets. Ze had Jack Lacey al in geen twintig jaar meer gezien.

‘Misschien vind ik de brief nog, dan stuur ik hem door’, zei May.

Ze stond op om te gaan.

‘Ik denk niet dat hij nu nog naar huis komt’, zei ze terwijl ze haar jas aantrok. ‘Wat zou hij hier ook moeten doen? Ze hebben hun leven daar, in Birmingham, en ze hebben me uitgenodigd om te komen en alles, maar ik heb tegen Jack gezegd dat ik met alle liefde ga heme-len zonder Engeland te hebben gezien. Maar ik denk dat hij hier wel iets zou willen hebben, een plek waar hij naartoe kan gaan, en misschien ook Eily’s kinderen en een paar van de anderen.’

‘Nou, hij heeft jou om te bezoeken’, zei Nora.

‘Hij dacht dat je Cush misschien wel ging verkopen’, zei May en ze deed haar sjaal goed. Ze sprak alsof het niets voorstelde, maar nu ze Nora aankeek, was haar blik fel en geconcentreerd en haar kin begon te trillen. ‘Hij vroeg me of je het ging verkopen’, zei ze, en haar mond ging stevig dicht.

‘Daar heb ik geen plannen voor’, zei Nora.

May klemde haar lippen nog eens op elkaar. Ze bleef staan.

‘Ik wou dat ik de brief had meegebracht’, zei ze. ‘Jack was altijd weg van Cush en Ballyconnigar. Hij kwam daar vroeger met Maurice en de anderen en dat is hem

altijd bijgebleven. En er is niet veel veranderd; iedereen daar zou hem kennen. De laatste keer dat hij thuis kwam, kende hij de helft van de mensen in de stad niet.' Nora zei niets. Ze wilde dat May wegging. 'Ik zal hem zeggen dat ik het er toch even met je over heb gehad. Meer kan ik niet doen.' Toen Nora niets terugzei, keek May haar aan, duidelijk geïrriteerd door haar zwijgen. Ze gingen de kamer uit en stonden in de hal. 'De tijd heelt alle wonden, Nora. Dat is alles wat ik kan zeggen. En ik spreek uit ervaring.' Ze zuchtte toen Nora de voordeur opendeed. 'Bedankt voor je bezoek, May', zei Nora. 'Goedenavond, Nora, en zorg goed voor jezelf.' Nora keek haar na toen ze langzaam over het voetpad naar huis liep.

Op een zaterdag in oktober reed ze in de oude Austin A40 naar Cush; de jongens speelden bij vriendjes en ze vertelde niemand waar ze naartoe ging. Haar doel in die maanden, de herfst die overging in de winter, was omwille van de jongens en misschien omwille van zichzelf erin te slagen haar tranen binnen te houden. Als ze huilde, schijnbaar zonder aanleiding, maakte dat de jongens van streek en was dat verontrustend voor hen nu ze er geleidelijk aan gewend raakten dat hun vader er niet meer was. Ze besepte nu dat ze zich waren

gaan gedragen alsof alles normaal was, alsof er niet echt iets ontbrak. Ze hadden leren verhullen hoe ze zich voelden. Op haar beurt had zij de waarschuwingstekens leren herkennen, gedachten die tot andere gedachten zouden leiden. De mate waarin ze haar gevoelens onder controle kon houden was haar graadmeter voor hoe succesvol ze was met de jongens.

Toen ze voorbij The Ballagh de heuvel af reed en voor het eerst de zee even zag, bedacht ze dat ze nooit eerder alleen op deze weg had gereden. Al die jaren had een van de jongens, of een van de meisjes toen die jonger waren, precies op dat punt uitgeroepen: 'Ik kan de zee zien!' en dan moest zij ervoor zorgen dat ze weer gingen zitten en zich rustig hielden.

In Blackwater overwoog ze te stoppen voor sigaretten of chocola of iets anders om haar aankomst in Cush uit te stellen. Maar ze was ervan overtuigd dat ze zou worden gezien door iemand die ze kende en die zijn medeleven zou willen betuigen. De woorden kwamen er moeiteloos uit: 'Het spijt me voor je', of: 'Gecondoleerd met je verlies'. Ze zeiden allemaal hetzelfde, maar er bestond geen vaste formulering voor wat je moest terugzeggen. 'Ik weet het' of 'Dank je' klonk kil, bijna hol. En dan bleven ze haar staan aankijken totdat ze niet wist hoe snel ze weg moest komen. Er school iets hongerigs in de manier waarop ze haar hand vasthielden of haar aankeken. Ze ging bij zichzelf na of zij dat